

Արհեստական բանականության կողմից ստեղծված աշխատանքների՝ հեղինակային իրավունքով պաշտպանության խոչընդոտները և դրանք պաշտպանելու այլընտրանքային եղանակները

Միմոնյան Ս. Ա.

Ժան Մուլեն Լիոն 3 համալսարանի (Լիոն, Ֆրանսիա) և Հայաստանում Ֆրանսիական համալսարանի ասպիրանտ (Երևան, Հայաստան)
simonyansimon1995@mail.ru

Վճռորոշ բառեր՝ արհեստական բանականություն, այգորիթմ, ստեղծագործություն, յուրօրինակություն, անբարեխիղճ մրցակցություն, էական ներդրում

Защита работ созданных с помощью искусственного интеллекта : проблемы связанные с авторским правом и альтернативные способы защиты

Симонян С. А.

Аспирант Университета Жан Мулен Лион 3 и Французского университета в Армении (Ереван, Армения)
simonyansimon1995@mail.ru

Аннотация. В статье рассматривается один из самых актуальных вопросов права интеллектуальной собственности – защита работ, которые созданы с использованием искусственного интеллекта. Эта тема находится в центре внимания Всемирной организации интеллектуальной собственности, но окончательный подход к обсуждаемому вопросу еще не принят.

Искусственный интеллект, в отличие от классических компьютерных программ, наделен определенной степенью независимости и непредсказуемости, что существенно меняет степень личного участия человека в создании произведения. В этом контексте, в большинстве из случаев такие работы не защищаются авторским правом. Цель статьи – выяснить, каким способом можно защищать работы созданные искусственным интеллектом, в том случае, когда те не соответствуют требованию оригинальности произведений.

Ключевые слова: искусственный интеллект, алгоритм, авторское право, оригинальность, недобросовестная конкуренция, значительный вклад

The protection of the works generated by artificial intelligence: the difficulties related to the copyright and the alternative ways of protection

Simonyan S. A.

PhD student at Jean Moulin Lyon 3 University (Lyon, France) and French University in Armenia (Yerevan, Armenia)
simonyansimon1995@mail.ru

Abstract. The article is devoted to one of the most discussed and controversial issues of the modern intellectual property law, which is the problem of the protection of works generated by the use of the artificial intelligence. This issue is the center of attention of the World intellectual property organization (WIPO) and various studies have been done on this topic. However, there is no final legal position adopted by the WIPO and by the community of lawyers concerning this question.

Artificial intelligence, as opposed to classical computer programs, has a certain degree of independence and unpredictability, which significantly modifies the degree of personal involvement of a human being in the act of creation of the work pretending to be protected by the copyright framework. This means, that artificial intelligence software is not considered like an ordinary tool for creating works.

The article aims to show that in spite of being created by a human being, such works, in the majority of cases, don't meet the requirement of originality imposed by the law. For this reason, the author analyses the alternative ways of protection of artificial intelligence generated works by other possible legal frameworks like the law of competition. Moreover, the author discusses the possibility of creation of a new legal framework especially for works generated by artificial intelligence. The article is mainly based on the analysis of the Armenian and the French law.

Keywords: artificial intelligence, algorithm, creativity, originality, unfair competition, significant contribution

Արհեստական բանականությունը՝ որպես մտավոր սեփականության իրավունքի նոր մարտահրավեր: Մտավոր սեփականության իրավունքի արդի հարցերից է արհեստական բանականության (այսուհետ՝ ԱԲ) օգտագործմամբ ստեղծված աշխատանքների նկատմամբ իրավական պաշտպանությունը, որը գտնվում է Մտավոր սեփականության համաշխարհային կազմակերպության ուսումնասիրությունների ոլորտում [13]: ԱԲ-ան ներքո պետք է հասկանալ այն ինֆորմացիոն համակարգերը, որոնք աշխատում են փոփոխվող և հաճախ անկանխատեսելի հանգամանքներում առանց մարդու կողմից ինտենսիվ հսկողության, ինչպես նաև կարող են փոխել իրենց գործելակերպը փորձի հիման վրա և բարելավել իրենց արդյունավետությունը [22]: Դրանք տեխնիկական մեխանիզմներ են, որոնք փորձում են կրկնօրինակել մարդկային մտածելակերպը [2]: Ներկայումս ԱԲ-ը լայնորեն օգտագործվում է գրական և գեղարվեստական բնագավառներում աշխատանքներ, ստեղծելիս: Վերջինիս կիրառման առավել հայտնի օրինակն է «Google» ընկերության կողմից ստեղծված «The Next Rembrandt» աշխատությունը, որը գեներացվել էր ծրագրային ալգորիթմների կողմից՝ օգտագործելով հոլանդացի նկարիչ Ռեմբրանդի մի քանի հարյուր աշխատանքներ [5]:

Թեմայի վերաբերյալ քննարկումները պայմանավորված են ԱԲ-ան անկանխատեսելիությանը. չնայած որ ալգորիթմները ստեղծված են մարդու կողմից, այնուամենայնիվ, որոշ դեպքերում վերջինիս համար ամբողջովին պարզ չէ, թե ինչպիսի վերջնական արդյունք կստեղծվի ԱԲ-ան կողմից: Այլ կերպ ասած, աշխատանքների ստեղծման գործընթացն ամբողջությամբ չի իրականացվում անձի կողմից. անձը ոչ թե ուղղակիորեն ստեղծում է աշխատանքը, այլ նախագծում է ալգորիթմներ, որոնք պետք է գեներացնեն այդ աշխատանքները համաձայն նրա հրահանգների, ինչպես նաև ընտրում է ալգորիթմների կողմից վերլուծման ենթակա տվյալները, որոնց հիման վրա պետք է ստեղծվի աշխատանքը: Այս կոնտեքստում անհրաժեշտ է պարզել, թե արդյոք հեղինակային իրավունքի արդի կոնցեպտները թույլ են տալիս պաշտպանել նմանատիպ աշխատանքները:

Հեղինակային իրավունքը՝ որպես ԱԲ-ան կողմից ստեղծված աշխատանքների պաշտպանության սահմանափակ մեխանիզմ: Հեղինակային իրավունքը տարածվում է ստեղծագործության վրա: Վերջինս, ըստ ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի, «*հեղինակի ստեղծագործ գործունեության հետևանքով մարդկային զգացմունքների ընկալման համար կոնկրետ ձևով արտահայտված և վերարտադրության հնարավոր*

ություն տվող գաղափարների, մտքերի, կերպարների ամբողջությունն է: Այն ոչ նյութական բարիք է, մարդկանց հոգևոր գործունեության արդյունք, մարդու մտավոր գործունեության ոչ նյութական արդյունք» [14]: Քննարկվող թեմայի շրջանակներում անհրաժեշտ է պարզել, թե արդյո՞ք անձը, ով ուղղակիորեն չի մասնակցում ստեղծագործության ստեղծմանը, սակայն նախագծում է ալգորիթմներ, որոնց օգտագործումը հանգեցնում է աշխատանքների ստեղծմանը, ընտրում ալգորիթմների կողմից օգտագործման և վերլուծման ենթակա տվյալները, կարող է համարվել ստեղծագործության հեղինակ, եթե վերջինիս ստեղծման մեջ նրա մասնակցությունը չի կրել ինտենսիվ բնույթ:

Նախևառաջ, Ֆրանսիայի բարձրագույն դատական ատյաններն ընդունել են, որ հեղինակը կարող է մասնակցել ստեղծագործության ստեղծմանը նաև անուղղակի եղանակով: Մասնավորապես, Ռեմբրանտ-Գինոյի գործով Ֆրանսիայի վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատն արձանագրել է, որ «*քանդակագործը, չունենալով սեփական ձեռքերով քանդակելու հնարավորություն, սակայն ունենալով հնարավորություն հրահանգներ տալ այլ անձի, որն անմիջականորեն քանդակում էր, ինչպես նաև վերահսկել վերջինիս աշխատանքը, համարվում է ստեղծագործության հեղինակ»* [16]: Այս մոտեցման կիրառումը թույլ է տալիս հաստատել, որ ստեղծագործական գործունեությունը կարող է կրել նաև անուղղակի բնույթ: Սակայն միայն այս բանաձևը բավարար չէ ԱԲ-ան կողմից գեներացված աշխատանքները հեղինակային իրավունքով պաշտպանելու համար: Այսպես, համաձայն «Հեղինակային իրավունքի և հարակից իրավունքների մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի, «*աշխատանքը պահպանվում է հեղինակային իրավունքով, եթե այն ստեղծագործական աշխատանքի յուրօրինակ արդյունք է*»:

Այսպիսով, ստեղծագործության յուրօրինակությունը համարվում է հեղինակային իրավունքի անկյունաքարը [12; 6]: Վերջինիս բովանդակությունը մշտապես հստակեցվել է եվրոպական դատարանների կողմից՝ տարաբնույթ աշխատանքների նկատմամբ կիրառվելու նպատակով: Մասնավորապես, «Infopaq» գործով ԵՄ դատարանն արձանագրել է, որ հեղինակային իրավունքը տարածվում է միայն յուրօրինակ ստեղծագործությունների վրա, և որ յուրօրինակությունը պետք է արտագոյի հեղինակի սեփական ինտելլեկտուալ ունակությունները [20]: Այսպիսով, ստեղծագործությունը համարվում է հեղինակի անձնավորության արտացոլումը [8]:

Բավականին հետաքրքիր որոշում է կայացվել 2005թ.-ին Բորդոյի Վերաքննիչ դատարանի կողմից, ըստ որի «*համակարգչի կողմից ստեղծված մտավոր գործունեության*

աշխատանքը պաշտպանված կլինի նույնիսկ նվազագույն յուրօրինակության դեպքում» [21]: Նմանատիպ մոտեցումը տեսականորեն թույլ է տալիս քննարկել հեղինակային իրավունքի տարածումը, մասնավորապես, ԱԲ-ան առավել կանխատեսելի տեսակի՝ «supervised learning»-ի կամ «վերահսկվող ուսուցման» համար, որի պարագայում «այգործը նախապես մարզվում է որոշակի առաջադրանքի համար՝ հիմնվելով ծրագրավորողի կողմից տրված կոնկրետ հրահանգների վրա վերջինիս հսկողության ներքո» [27]: Այն պահանջում է, որ «ծրագրավորողները մեքենային նախապես սովորեցնեն արդյունքներ, որոնք անհրաժեշտ է հասնել» [3]: Հետևաբար, անձը հավաստիանում է, որ կարող է հասնել ցանկալի արդյունքի պզորիթմների մարզման արդյունքում: Արդյունքում, ԱԲ-ը առավելապես համարվում է որպես աշխատանքը ստեղծելու գործիք, և տեղի է ունենում ստեղծարար գործունեության իրականացման ձևի փոփոխություն:

Սակայն ԱԲ-ը աշխատանքին հաղորդում է իր «սեփական ձեռագիրը», որը միշտ չէ, որ կանխորոշված է անձի կողմից և միշտ չէ, որ արտահայտում է վերջինիս ստեղծագործական միտքը: Ստեղծագործության ակտը ավանդաբար կապված է մարդու հետ, սակայն ԱԲ-ան զարգացումը մարտահրավեր է նետում հաստատված կարծիքին [1]: Հարցը հատկապես խնդրահարույց է՝ կապված ԱԲ-ան առավել զարգացած տեսակի՝ «deep learning»-ի կամ «խորը ուսուցման» մասնակցությամբ աշխատանքների ստեղծման պարագայում: Այս դեպքում այգործները մշտապես գտնվում են փոփոխման և էվոլյուցիայի մեջ [11], որի արդյունքում ստեղծարարության ընթացքը և ստեղծագործությունը՝ որպես դրա արդյունք, ամբողջությամբ չեն արտացոլում անձի մտավոր գործունեությունը: Հետևաբար, հեղինակային իրավունքը չի տարածվում նմանատիպ աշխատանքների վրա, չնայած որ անձանց կողմից կատարվել են ներդրումներ նման արդյունք ստանալու համար: Արդյունքում առաջանում է իրավիճակ, երբ անհրաժեշտ է ապահովել ԱԲ-ան բնագավառում կատարվող ներդրումների պաշտպանվածությունը [4]:

Անբարեխիղճ մրցակցության արգելք՝ որպես ԱԲ-ան կողմից ստեղծված աշխատանքների պաշտպանության այլընտրանքային տարբերակ: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ԱԲ-ան կողմից ստեղծված աշխատանքների զգալի մասը չի պահպանվում հեղինակային իրավունքով, ապա այդ աշխատանքների ստեղծումը կազմակերպող անձինք չեն կարող օգտվել հեղինակի համար նախատեսված գույքային իրավունքներից, հետևաբար՝ չեն կարող արգելել երրորդ անձանց տարածել և վերարտադրել այդ աշխատանքները՝ Հեղինակային

կային իրավունքի և հարակից իրավունքների մասին ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով: Արդյունքում առաջանում է նմանատիպ աշխատանքներն անբարեխիղճ օգտագործումն արգելելու անհրաժեշտությունը:

Տվյալ կոնտեքստում, անձն իր խախտված իրավունքները վերականգնելու համար կարող է օգտվել մրցակցային իրավունքով նախատեսված հնարավորություններից: Այսպես, համաձայն Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության մասին ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի՝ «անբարեխիղճ մրցակցություն է համարվում տնտեսվարող սուբյեկտի ցանկացած գործողություն կամ վարքագիծ, որը հակասում է սույն օրենքին, այլ օրենքներին, իրավական ակտերին կամ գործարար շրջանառության սովորույթներին, խախտում է մրցակիցների միջև կամ վերջիններիս ու սպառողների միջև բարեխիղճության՝ ազնվության, արդարության, ճշմարտության և (կամ) անաչտության սկզբունքները: Յուրաքանչյուր շահագրգիռ անձ, այդ թվում՝ սպառողը, որն անբարեխիղճ մրցակցության հետևանքով վնաս է կրել, իրավունք ունի անբարեխիղճ մրցակցությունը դադարեցնելու պահանջով դիմելու դատարան»:

Նույն օրենքի 38-րդ հոդվածը սահմանում է, որ «եթե սույն օրենքը խախտելու միջոցով տնտեսվարող սուբյեկտի գործողությունների (անգործության) հետևանքով այլ տնտեսվարող սուբյեկտներին կամ անձանց հասցվել են վնասներ, ապա դրանք ենթակա են հատուցման խախտում կատարած տնտեսվարող սուբյեկտի կողմից՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով»: Տվյալ հոդվածի կիրառման նպատակով վնասի հատուցման համար պարտադիր պայման է պարտապանի ոչ օրինաչափ վարքագծի, վնասների, վնասների ու ոչ օրինաչափ գործողության միջև պատճառահետևանքային կապի և պարտապանի մեղքի միաժամանակյա առկայությունը [15]: Նույն մոտեցումը որդեգրված է նաև Ֆրանսիայի վճռաբեկ դատարանի կողմից [17]:

Ֆրանսիական գրականության մեջ նշվում է, որ մրցակցային իրավունքը թույլ է տալիս պաշտպանել այն արդյունքները, որոնց նկատմամբ առկա չէ բացառիկ իրավունք [7]: Մասնավորապես, այն կարող է հանդիսանալ իրավական պաշտպանության միջոց այն դեպքում, երբ աշխատանքը հնարավոր չէ պաշտպանել հեղինակային իրավունքով՝ աշխատանքի յուրօրինակության բացակայության պատճառով [10]: Ֆրանսիայում անբարեխիղճ մրցակցության դրսևորումներից է տնտեսական պարագիտիզմը, որն ընկալվում է որպես վարքագիծ, որով տնտեսվարող սուբյեկտը անբարեխիղճորեն օգտվում է այլ անձի ցանքերով ստացված ձեռքբերումներից, նույն հատվածից [18]:

Եթե փորձենք կիրառել անբարեխիղճ մրցակցության արգելքը որպես ԱԲ-ան կողմից

ստեղծված աշխատանքներն այլ անձի կողմից տարածելու կամ վերարտադրելու գործողություններն արգելելու մեխանիզմ, ապա քննարկվող ռեժիմի կիրառման առաջին նախապայմանն այդ անձի անբարեխղճությունն է: Այդ նախապայմանն առկա է, քանի որ անձը օտարում է այլ սուբյեկտի կողմից ստեղծված աշխատանքները առանց վերջինիս համաձայնության՝ շահույթ ստանալու նպատակով: Մինչդեռ քննարկվող ռեժիմի կիրառման համար դեռ անհրաժեշտ է ապացուցել սուբյեկտների՝ միմյանց մրցակից լինելու հանգամանքը, պատասխանողի ոչ օրինաչափ վարքագծի, վնասների, վնասների ու ոչ օրինաչափ գործողության միջև պատճառահետևանքային կապի և պատասխանողի մեղքի միաժամանակյա առկայությունը: Բացի այդ, այս ռեժիմը նախատեսում է *post factum* իրավական պաշտպանություն, քանի որ դրա նորմերի կիրառման համար անհրաժեշտ նախապայմանը ոչ թե ԱԲ-ան կողմից աշխատանքների գեներացումն է, այլ երրորդ անձանց կողմից դրսևորած անբարեխիղճ վարքագիծը: Այսպիսով, անբարեխիղճ մրցակցության արգելքը, չնայած որ ընդհանուր առմամբ կիրառելի է ԱԲ-ան կողմից ստեղծված աշխատանքներն անուղղակիորեն պաշտպանելու հարցում, այնուամենայնիվ, դրա կիրառումը գործնականում դժվարեցնում է բարեխիղճ անձի ապացուցման պարտականությունը:

Էական ներդրումի դոկտրինը՝ որպես ԱԲ-ան կողմից ստեղծված աշխատանքները պաշտպանելու հնարավոր մեխանիզմ: Մտավոր սեփականության իրավունքի նպատակներից է ապահովել տնտեսական օգուտների ստացումը, որոնք գոյացել են որոշակի աշխատանքների ստեղծման համար իրականացված ներդրումներից [9]: Այն պայմաններում, երբ ԱԲ-ան կողմից գեներացված աշխատանքները հնարավոր չէ պաշտպանել հեղինակային իրավունքով յուրօրինակության պահանջը չբավարարելու արդյունքում, առաջանում է անհրաժեշտություն ապահովել տեխնոլոգիական ոլորտում ներդրումների իրականացումն ու խրախուսումը, այդ ներդրումներից գոյացած օգուտների ստացումը:

Այս կոնտեքստում, հեղինակային իրավունքին կից ստեղծվել են հարակից իրավունքները, որոնց նպատակներից է եղել ապահովել անձանց կատարված ստեղծագործական ներդրումների հուսալիությունը [12, էջ 1165]: Վերոգրյալը հատկապես արտահայտված է տվյալների բազայի նկատմամբ պատրաստողի իրավունքի կառուցակարգում: Մասնավորապես, Հեղինակային իրավունքի և հարակից իրավունքների մասին ՀՀ օրենքի 58-րդ հոդվածը սահմանում է, որ «*տվյալների բազա պատրաստող է համարվում ցանկացած անձ, որն իր նախաձեռնությամբ և*

պատասխանատվությամբ որակապես և (կամ) քանակապես էական ներդրում է կատարել տվյալների բազայի պարունակության ձեռքբերման, ճշգրտման կամ ներկայացման համար»: Այսպիսով, տվյալների բազայի նկատմամբ հարակից իրավունքի ծագման նախապայմանը էական ներդրում կատարելու փաստն է:

Հաշվի առնելով այն փաստը, որ օրենսդրի կողմից պարզաբանված չեն որակական և քանակական էական ներդրումները, դրանք պետք է գնահատվեն դատարանների կողմից [19]: Մասնավորապես, Ֆրանսիայի դատարաններն արձանագրել են, որ քանակական ներդրումները կարող են լինել նյութական, օրինակ՝ աշխատանքի համար անհրաժեշտ համակարգիչների ձեռքբերումը [23], կամ մարդկային, օրինակ՝ աշխատանքային պայմանագրերի կնքումը [24]: Ինչ վերաբերում է էական որակական ներդրումներին, ապա դրանց ներքո կարող է հասկացվել այնպիսի աշխատանքների իրականացումը, որոնք թույլ են տալիս բարելավել տվյալների բազան և դրա օգտագործումը դարձնել ավելի դյուրին, բարելավել վերջինիս ներկայացման ձևը [25], ինչպես նաև ստուգել հավաքված տվյալների հավաստիությունը [26]:

Էական ներդրումներ իրականացնելու պրոցեսի էությունը կարող է հիմք հանդիսանալ ԱԲ-ան կողմից ստեղծված աշխատանքները պաշտպանելու համար նոր իրավական մեխանիզմ ստեղծելու հարցում: Ի տարբերություն հեղինակային իրավունքի, տվյալների բազայի նկատմամբ հարակից իրավունքի առաջացման համար անհրաժեշտ է ոչ թե անձի ստեղծարարությունը և աշխատանքի յուրօրինակությունը, որը մեծամասամբ առկա չէ նաև ԱԲ-ան դեպքում, այլ օրենքով սահմանված կարգով ներդրումներ կատարած լինելու փաստը: ԱԲ-ան դեպքում, այդ ներդրումները կարող են արտացոլվել ծրագրավորողների և տվյալագետների հետ աշխատանքային կամ ծառայության մատուցման պայմանագիր կնքելով, ԱԲ-ան հիմքը կազմող այգորիթմները նախագծելով, դրանց կողմից մշակման ենթակա տվյալները կամ դրանց հավաքման աղբյուրն ընտրելով, տվյալների մշակման մեթոդներն ընտրելով, ստեղծված աշխատանքի արտաքին տեսքը կանխորոշելով: Հետևաբար, էական ներդրումի դոկտրինը կարող է հանդիսանալ այն մեխանիզմը, որի հիման վրա կարող է ստեղծվել ԱԲ-ան կողմից գեներացված աշխատանքները պաշտպանելու կառուցակարգը: Ընդ որում, իրավական պաշտպանության այդ միջոցը կարող է ստեղծվել որպես հարակից իրավունքի տարատեսակ կամ որպես մտավոր սեփականության նոր տեսակ:

ԱԲ-ան կողմից գեներացված աշխատանքների նկատմամբ էական ներդրումի դոկտրինի կիրառմամբ հնարավոր է նախատեսել նաև այն

գործողությունները, որոնց կատարումը երրորդ անձանց կողմից կպահանջի իրավատիրոջ թույլտվությունը: Այդպիսի գործողություններ են աշխատանքի վերարտադրումը, տարածումը, քննարկումը վարձույթով տարը և այլն:

Ամփոփում: Այսպիսով, ԱԲ-ան կողմից գեներացված աշխատանքները հեղինակային իրավունքով պաշտպանելու հնարավորությունը խնդրահարույց է, քանի որ ստեղծագործական աշխատանք իրականացնելը փոխարինվում է ալգորիթմեր նախագծելով, և դրանց կողմից մշակման ենթակա տվյալներ հավաքելով: Չնայած որ ԱԲ-ան առավել պարզ մեխանիզմների կողմից գեներացված աշխատանքները տեսականորեն կարող են պաշտպանվել հեղինակային իրավունքով, այնուամենայնիվ, այն ենթադրում է աշխատանքը ստեղծելիս մարդու միջամտության աստիճանի նվազեցում: Այնուամենայնիվ, *deep learning* համակարգով աշխատող ԱԲ-երը անկանխատեսելի են մարդու համար, և ակնհայտորեն չեն բավարարում յուրօրինակության պահանջը: Արդյունքում, առաջանում է նմանատիպ աշխատանքներն այլ մեխանիզմով պաշտպանելու անհրաժեշտություն:

Գործնականում որպես նման աշխատանքների պաշտպանության միջոց կարող է հանդիսանալ անբարեխիղճ մրցակցության արգելքը: Սակայն վերջինիս կիրառումը պայմանավորված է մի շարք փաստերի, այդ թվում՝ աշխատանքների անբարեխիղճ տարածման և կրած վնասների միջև պատճառահետևանքային կապի ապացուցմամբ: Բացի այդ, այն կարելի է կիրառել միայն մրցակցիների միջև: Այսպիսով, այն հանդիսանում է ԱԲ-ան կողմից ստեղծված աշխատանքների պաշտպանության *post factum* մեխանիզմ, քանի որ դրա գործողության համար անհրաժեշտ է մեկ այլ անձի անբարեխիղճ վարքագիծը:

ԱԲ-ան կողմից ստեղծված աշխատանքների պաշտպանության առավել արդյունավետ մեխանիզմ է հանդիսանում էական ներդրումի դոկտրինը: Այս մեխանիզմի ստեղծումը թույլ կտա պաշտպանել ԱԲ-ան կողմից ստեղծված աշխատանքները, եթե դրանք հանդիսանում են էական քանակական կամ որակական ներդրում՝ նույնիսկ չբավարարելով աշխատանքի յուրօրինակության պահանջը:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. **Саргсян, Л. А.**, Проблема распространения авторских прав на работы, сгенерированные искусственным интеллектом, Вестник РАУ, No. 1, 2018, стр. 60

2. **Bertrand, André R.**, « Conditions de la protection par le droit d'auteur. Deux cas particuliers : intelligence artificielle et réalité virtuelle », Dalloz, 2010, page 150

3. **CNIL**, «Comment permettre à l'homme de garder la main ? Les enjeux éthiques des algorithmes et de l'intelligence artificielle». Synthèse du débat public dans le cadre de la mission de réflexion éthique confiée par la loi pour une république numérique, décembre 2017, page 16

4. **DeCosta F. A., Carrano A. G.** Intellectual Property Protection for Artificial Intelligence, Westlaw Journal Intellectual Property, 2017, page 5

5. **Guadamuz, Andres**, Artificial intelligence and copyright, WIPO Magazine, 2017, https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2017/05/article_0003.html (14.12.2020)

6. **Grynbaum, Luc, Le Goffic, Caroline, Morlet, Lydia-Haidara**, *Droit des activités numériques*, Daloz, Précis, éd., 1, 2014, page 274

7. **Le Henaff Claire**, *Les critères juridiques de l'œuvre à l'épreuve de l'art conceptuel*, Mémoire de Master 2, Université de Poitiers, 2006, page 45

8. **Lucas, André**, *Propriété littéraire et artistique*, Paris, Dalloz, Connaissance du droit, 2015, éd.,5, page 18

9. **Morkhat, Peter**, « Les spécificités de l'évolution du droit de la propriété intellectuelle dans le contexte de l'utilisation de l'intelligence artificielle », *Le droit du futur, propriété intellectuelle, innovation, Internet*, 2018, page 66

10. **Pierrat Emmanuel**, *Le droit d'auteur et l'édition*, Éditions du Cercle de la Librairie, 2013, page 391

11. **Serafin, Anthéa, Rial-Sebbag, Emmanuelle**, « Responsabilisation éthique des concepteurs et des utilisateurs de systèmes d'IA en santé : quelles stratégies et politiques pour l'UE et l'UNESCO ? », *Revue générale de droit médical*, No. 75, 2020, Page 239

12. **Vivant, Michel, Bruguiere, Jean-Michel**, *Droit d'auteur et droits voisins*, Dalloz, Précis, 4e éd., page 293

13. **WIPO** Conversation on Intellectual Property (IP) and Artificial Intelligence (AI): Second Session, July 7 to July 9, 2020

Դատական և իրավական ակտեր

14. ՀՀ Վճռաբեկ դատարան, Քաղաքացիական գործ թիվ 3-19 (ՎԳ), 2007 թ

15. ՀՀ Վճռաբեկ դատարան, Քաղաքացիական գործ թիվ ՀՔԳՅ/0016/02/08, 2009 թ

16. Cass. civ. 1ère, 13 novembre 1973

17. Cas., com., 29 novembre 1960

18. Cass. com., 26 janv. 1999, D. 2000. Jur. 87, note Y. Serra

19. Cass. civ. 1ère, 31 octobre 2012

20. CJUE, n° C.5/08, Arrêt Infopaq, 16 juillet 2009

21. Cour d'appel de Bordeaux, 31 janvier 2005

22. Future of Artificial Intelligence Act of 2017, H.R.4625

23. TGI Paris, 13 avr. 2010, CCE 2010 comm. 84, note C. Caron

24. TGI Paris, 22 juin 1999

25. TGI Paris, 3ème chambre, 1ère section Jugement du 5 septembre 2001

26. TGI Paris Ordonnance de référé 18 juin 2008

27. Vocabulaire de l'intelligence artificielle (liste de termes, expressions et définitions adoptés), Journal Officiel du 9 décembre 2018 - Numéro 285

Տճանա/Հանձնվել է՝ 21.01.2021
 Բաշխարհագրագրական/Պրակտիկական է՝ 23.01.2021
 Մոտեցում/Ընդունվել է՝ 28.01.2021